

VALLENTUNA DOKUMENTET

*En förslagsbank för kommunens skolor i arbetet
kring elever med läs- och skrivsvårigheter*

- 2007 -

BAKGRUND, UPPDRAG OCH TIDSPLAN

Bakgrund: Resurscentrum (RC) har på uppdrag av Barn- och ungdomsförvaltningschef Roland Beijer undersökt förekomsten av läs- och skrivsvårigheter i Vallentuna Kommuns skolor. Resultatet av denna undersökning presenterades på rektorsmötet 050602.

Mötet resulterade bland annat i att RC fick följande vidare uppdrag:

1. RC ska presentera ett exempel på en bra handlingsplan för elever med läs- och skrivsvårigheter. Denna handlingsplan ska vara en hjälp för skolorna vid utformandet av en egen, individuell handlingsplan för varje skola och alltså *inte* fungera övergripande för kommunen.
2. RC ska presentera ett exempel på screeningmaterial och hur detta kan användas i skolorna för att tidigt fånga upp elever med läs- och skrivsvårigheter. RC kommer även att ge förslag på hur vidare uppföljning och kartläggning av aktuella elever kan se ut (bl. a. i form av ett exempel på individuella åtgärdsprogram).
3. RC ansvarar för att erbjuda utbildningar gällande "Omhändertagande av elever med läs- och skrivsvårigheter i skolan" samt "Läsutveckling och läsinlärning" för de pedagoger som saknat detta i sin utbildning.
4. RC ansvarar för att sammanställa och presentera en budget och handlingsplan för uppstart av ett skoldatatek i kommunen.

Arbetsgrupp: I uppdragen arbetar Eva Lod, utbildningsledare, BUF, rektor Marianne Afzelius (RC) samt Logoped Catrin Kylberg (RC) tillsammans med Ewa Ahrnéll. Ewa är bland annat utbildad förskollärare/lärare/specialpedagog och har dessutom en gedigen utbildning inom dyslexi, läs- och skrivsvårigheter och läsutveckling, med lång erfarenhet inom skolan. Hon har varit ansvarig för uppstarten av skoldatateket i Södertälje och är pristagare av Bertil Hults pris för sitt arbete med elever med läs- och skrivsvårigheter i Brunnsängsskolan i Södertälje.

Projektgruppen

Det ansågs viktigt att arbetet utgick ifrån och förankrades på samtliga skolor i kommunen varför även en "Projektgrupp" startades. Skolorna erbjöds medverka med minst två representanter var, varav en specialpedagog/speciallärare. Vi uppmuntrade också skolorna att plocka ut representanter från så många led i skolan som möjligt (dvs. från förskoleklass till högsta årskursen) för att stärka den röda tråden i arbetet kring elever med läs- och skrivsvårigheter. Projektgruppen som består av två delar (förskoleklassgruppen samt 1-gymnasiegruppen) har fortlöpande möten ca. 2-3 ggr/termin. Mötena fungerar som informationsträffar, tillfällen för fortbildning, idé-utbyten och diskussionsforum.

Marianne Afzelius
Rektor, RC

Catrin Kylberg
Logoped, RC

Ewa Ahrnéll
Dyslexikonsult

INNEHÅLL

Förskola

- Sid. 5. ”Språkjournalen” (Vad är det?)
6. Språkplan (formulär)
7. Språkjournalen (formulär)
9. Mellannivå i svenska som andraspråk, kriterier (formulär)

Förskola/skola

- Sid. 10. Exempel på: Handlingsplan för att upptäcka och förebygga läs- och skrivsvårigheter inom förskola/skola
14. Förslag på screeningmaterial
16. Sammanställning av föreslaget kartläggningsmaterial
17. Förslag till individuell uppföljning/kartläggning
18. Sammanställning av föreslaget kartläggningsmaterial
19. Checklista – förskoleklass (fokus på fonologisk medvetenhet)
20. Att formulera ett åtgärdsprogram
21. Åtgärdsprogram – ett arbetsverktyg
22. Åtgärdsprogram (formulär)
26. Utvärdering av åtgärdsprogram (formulär)

”SPRÅKJOURNALEN”

Vad är Språkjournalen?

Språkjournalen är en dokumentation över hur långt barnet har kommit i sin språkutveckling. Den ger pedagogerna på förskolan en möjlighet att på ett enkelt och lättorganiserat sätt dokumentera barnets språkutveckling.

”Det svenska språket har en nyckelställning i skolarbetet”

Detta står beskrivet i kursplanerna för svenska och svenska som andraspråk och det är pedagogernas ansvar – på både förskola och skola – att arbeta på ett sådant sätt som gynnar språkutveckling.

Hur används Språkjournalen?

Journalen kan användas på många olika sätt och av flera olika anledningar:

- Det är ett sätt att göra barnet och vårdnadshavare medvetna om och delaktiga i barnets språkutveckling.
- Den ger pedagogerna möjlighet att identifiera var barnet befinner sig i utvecklingen och därmed att under utvecklingen kunna ge barnet språkliga utmaningar på rätt nivå.
- Den ger i god tid signaler om barnet behöver ytterligare kompetens (t.ex. logoped, resurspedagog eller psykolog) för kartläggning av eller extra stöd i sin utveckling.
- Vid överföring mellan skolformer, skola eller pedagog är dokumentet ett bra stöd och säkerställer att viktig information inte ”hamnar mellan stolarna”.

Hur är Språkjournalen framtagen?

Förlagan av Språkjournalen är framtagen av Forum för språkutveckling, Utbildningskontoret i Södertälje kommun. Utgångspunkten för materialet har varit den normala språkutvecklingen hos ett barn med svenska som modersmål. Det ursprungliga materialet är utarbetat av olika arbetsgrupper inom förskola och skola i Södertälje kommun.

Denna förlaga har omarbetats av Resurscentrum på uppdrag av Barn- och Ungdomsförvaltningen i Vallentuna.

Alternativa material

Det finns även andra former av ”språkjournaler” eller kartläggningsmaterial för språkutveckling i förskoleåldern som kan rekommenderas, t.ex. TRAS (Tidig Registrering Av Språkutveckling). Även de första trappstegen i svenska och social utveckling ur ”Att arbeta med IUP” (A. Zetterström) kan användas i detta syfte.

SPRÅKPLAN

Barnets namn: ..... Född år: ..... mån ..... dag .....

Födelseland: ..... Om ej Sverige, när kom barnet hit? .....

Barnets modersmål: .....

Pappas namn: ..... Pappas modersmål: .....

Mammas namn: ..... Mammas modersmål: .....

Antal syskon: ..... Syskonens födelseår: .....

Vilket/vilka språk talar barnet i hemmet?: .....

Vilket/vilka språk talar barnet med kamrater?: .....

Vilket/vilka språk talar barnet i förskolan/skolan?: .....

Har barnet gått i förskola? Ja Nej När började barnet?: .....

Vilka förväntningar har föräldrarna på förskolan/skolan då det gäller språkutveckling i svenska?

.....

Vilka förväntningar har föräldrarna på förskolan/skolan då det gäller språkutveckling i ev. annat modersmål?

.....

Övriga synpunkter gällande barnets språkförmåga/språkkunskaper:

.....

.....

Datum: .....

Förskola/skola: .....

Pedagog: .....

Föräldrar: .....

.....

SPRÅKJOURNALEN – FÖRSKOLAN

	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år
1. Barnet förstår vardagliga meningar, t.ex. uppmaningar och instruktioner					
2. Barnet kommunicerar genom att peka, visa, göra ljud					
3. Barnet har ett rimligt stort ordförråd, dvs. som räcker i olika situationer					
4. Barnet lyssnar koncentrerat					
5. Barnet kommenterar vardagliga aktiviteter och leksituationer, beskriver och fantiserar kring sin lek					
6. Barnet förmedlar mening och budskap begripligt för andra					
7. Barnet berättar spontant i grupp					
8. Barnet kan återberätta					
9. Barnet förstår vanliga prepositioner					
10. Barnet använder vanliga prepositioner					
11. Barnet förstår adjektiv					
12. Barnet använder adjektiv					
13. Barnet förstår generella begrepp på ett riktigt sätt, t.ex. djur och blommor					
14. Barnet använder generella begrepp på ett riktigt sätt, t.ex. djur och blommor					
15. Barnet förstår specifika begrepp, t.ex. byxa och jacka istället för kläder					
16. Barnet använder specifika begrepp, t.ex. byxa och jacka istället för kläder					
17. Barnet använder negationer					
18. Barnet behärskar turtagning i språket (dvs. kan hålla en dialog med annan)					
19. Barnet anpassar språket till samtalspartnern					
20. Barnet kan tala om dåtid, nutid och framtid					
21. Barnet använder ordföljd, böjning och en/ett på ett riktigt sätt					
22. Barnet kan "läsa" bilder (t.ex. GB-glass, McDonalds, Volvo)					
23. Barnet kan reflektera kring en berättelse och anknyta till egna erfarenheter i ord eller handling					
24. Barnet lekläser					

	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år
25. Barnet lekskriver					
26. Barnet kan läsa sitt namn					
27. Barnet kan skriva sitt namn					
28. Barnet har en riktig pennfattning					
29. Barnet har en normal finmotorik (jämfört med jämnåriga). Kan t.ex. knäppa knappar					
30. Barnet har en normal grovmotorik (jämfört med jämnåriga). Kan t.ex. hoppa jämfota, slå kullerbytta, rulla					
31. Barnet kan rimma					
32. Barnet kan identifiera stavelser (t.ex. klappa till sitt namn)					
33. Barnet kan identifiera olika språkljud (t.ex. höra att sol-sak-sil börjar på /s/)					
Observerande pedagoger:					
Namn: _____ Datum: _____ Förskola: _____					
Namn: _____ Datum: _____ Förskola: _____					
Namn: _____ Datum: _____ Förskola: _____					
Namn: _____ Datum: _____ Förskola: _____					
Namn: _____ Datum: _____ Förskola: _____					

Jag/vi godkänner att Språkjournalen överlämnas till förskoleklass och skola:

.....
 (Vårdnadshavares namnteckning)

Datum: .....

**MELLANNIVÅ
I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK**

- Kriterier för att uppnå denna nivå vid skolstart -

- Barnet har ett ordförråd som räcker till för det barnet vill säga
- Barnet behärskar vardagsspråk och har bra flyt
- Barnet kan berätta utan stöd av en vuxen
- Barnet kan uttrycka känslor verbalt
- Barnet kan tala om icke närvarande företeelser
- Barnet använder adjektiv för att beskriva
- Barnet använder partikelverb och hjälpverb
- Verb och substantiv dominerar språket
- Barnet böjer verb och substantiv
- Böjningsformer och ords betydelse är ofta korrekta, men inte alltid
- Barnet korrigerar sig själv
- Barnet använder huvudsatser och enklare bisatser
- Barnet använder svenska, men behärskar inte språket fullt ut och är inte alltid möjligt att förstå. Han/hon gör övergeneraliseringar och nybildningar. Kan ha svårt med omvänd ordföljd, osv.

Uppnått mellannivå i svenska ..... / ..... 20 .....

Språkbedömningsmetoder för att ge underlag för bestämning av språknivå:

.....

Bedömningen utförd av (namn, befattning och förskola/skola):

.....

- *EXEMPEL* -

HANDLINGSPLAN FÖR ATT UPPTÄCKA OCH FÖREBYGGA LÄS- OCH SKRIVSVÅRIGHETER INOM FÖRSKOLA/SKOLA

Syfte: Att så tidigt som möjligt hitta barn/elever i riskzonen för att utveckla läs - och skrivsvårigheter samt dyslexi

Mål: Att genom tidiga stödinsatser, kartläggning och åtgärder förebygga och förhindra att elever får svårigheter i sin läs- och skrivutveckling

.....

BVC

5½ - årsscreening utförs. Syftet är att kartlägga barn med avvikande språkutveckling. Skolan behöver aktivt söka relevant information från denna screening via vårdnadshavare (ex. i samband med välkomstbrev från skolan).

Förskolan

Utbildning av samtlig förskolepersonal med fokus på att upptäcka barn i riskzonen för att utveckla läs – och skrivsvårigheter och dyslexi. Förskolans pedagoger är en mycket viktig personalgrupp när det gäller att tidigt hitta och identifiera barn i riskzonen för att utveckla läs – och skrivsvårigheter. Tidiga insatser där åtgärder leder till att på sikt minska utslagningen i skolan eliminerar mycket mänskligt lidande. Genom att redan på förskolan arbeta med IUP (Individuell Utvecklings Plan) eller liknande kartläggningsmaterial (t.ex. TRAS eller ”Språkjournalen” som används i Södertälje Kommun) ökas chanserna för tidig upptäckt ytterligare, och underlättar informationsövergången mellan förskola och skola.

Förskoleklass

Explicit fortbildning/kompetensutveckling för förskollärarna i förskoleklass. Pedagogerna i förskoleklassen är viktiga vid utformning/genomförande av skolans handlingsplan.

Checklista – förskoleklass kan användas som ett av redskapen för att fokusera på barnets fonologiska medvetenhet (se sid. 19).

Bornholmsmodellen som bas med screening som uppföljning (se Handlingsplan för screening). Metoden har en bred forskningsanknytning som har visat sig på ett tidigt stadium hjälpt barn att uppnå den språkliga medvetenheten som behövs för att läsinläringen ska underlättas.

Samarbete med den mottagande lågstadieläraren. Rutiner kring överförandet mellan förskoleklass och år 1 bör formuleras i skolans handlingsplan.

Föräldrar- en resurs för sina barn. En CD för föräldrar om barn med läs – och skrivsvårigheter och dyslexi. För att säkerställa att samtliga föräldrar tar del av denna information kan visning av CD:n ske i samband med första föräldramötet i förskoleklassen.

LÄSK- pärmen ska finnas tillgänglig inom BVC, barnomsorg samt förskoleklass för alla föräldrar. Materialet är utgivet av Föräldraföreningen för Dyslektiska Barn (FDB) och innehåller information om läs – och skrivsvårigheter och dyslexi.

År 1-3

Den viktiga skolstarten. Mycket forskning visar på hur viktig den mottagande pedagogen/pedagogerna är för barnet. Det är en självklarhet att den undervisande läraren har god kunskap och insikt i läsinläring samt de svårigheter som kan uppstå i läs – och skrivprocessen. Även fritidspedagogerna bör ha en insikt inom detta område.

Åtgärdsprogram upprättas tillsammans med elev, förälder och berörda lärare snarast vid behov från år 1-9.

Tidig introduktion av kompensatoriska hjälpmedel. Daisy-spelare, inlästa läromedel, talsyntes, Alphasmart etc.

Alfamax - Svenska steg för steg (fortbildning för klasslärare/specialpedagog/speciallärare). En del skolor har redan denna utbildning i sin handlingsplan. (För information om materialet, se www.alfamax.se).

God läsutveckling – kartläggning och övningar, I. Lundberg & K. Herrlin
Metodboken används som ett redskap att följa varje barns läsutveckling. En läsprofil skapas genom regelbunden dokumentation och metodiska övningar finns till pedagogen för att ge elever i svårigheter stöd. Diagnosmaterialet kan med fördel användas vid utvecklingssamtal samt när åtgärdsprogram upprättas.

LUS –Nya Lusboken, en bok om läsutveckling med läsutvecklingsschema som utgår från pedagogens bedömning av elevens läsutveckling.

Lexia/Provia.

- *Lexia* är ett datorprogram för elever med läs – och skrivsvårigheter och dyslexi samt även andra språkligt betingade inlärningssvårigheter. Programmet är upplagt med strukturerade övningar som kan individanpassas till varje elev. Lämpligt för alla läsutvecklingsstadier.
- *Provia* är ett testverktyg till *Lexia* som testar bland annat den fonologiska medvetenheten, avkodning, stavning, läsförståelse , arbetsminne och sekvensminne. Med hjälp av detta datorbaserade test får pedagogen förslag på övningar i *Lexia* som är lämpliga för den enskilde eleven.

För att dessa datorprogram ska få optimal verkan bör samtliga specialpedagoger/speciallärare få adekvat utbildning i dessa program. Även utbildning inom allmän testmetodik bör vara obligatorisk för skolans testledare.

Rutiner kring pedagogisk utredning. Vem ansvarar för dessa på skolan? När/hur och av vem remitteras eleven vidare till en komplett dyslexiutredning? Detta bör finnas formulerat i skolans handlingsplan.

År 4-6

Utformning av skolans rutiner och policy gällande prov, längre skrivtid, muntlig hjälp, bärbar dator för elever med läs- och skrivsvårigheter, mm.

Rutiner för överlämningar år 3 och 4 skapas och dokumenteras på varje skola. Lärarbyten och årsövergångar innebär stora risker för elever med svårigheter. Många elever är på gång i sin läsutveckling i denna ålder, men kan lätt gå tillbaka i sin läsutveckling om de inte får tillräckligt med stöd.

Nationella prov år 5. I handlingsplanen formuleras rutiner och åtgärder kring elever som inte klarar godkänd nivå.

År 7-9

Enskilda skolans rutiner och policy gällande prov etc. (se ovan).

Rutiner för överlämningar år 6 och 7 skapas och dokumenteras på varje skola. (Även detta är en riskfylld övergång för många elever. Överlämningen av information mellan pedagogerna bör formuleras och dokumenteras i handlingsplanen på varje skola.

Nationella prov år 9.

Rutiner kring överlämnande till mottagande gymnasieskola.

Det är av stor vikt att information om eleven överlämnas till mottagande gymnasieskola/pedagog/specialpedagog. Även här är IUP ett viktigt verktyg som underlättar informationsgången mellan pedagogerna.

Gymnasiet

Rutiner på kommunal nivå för elever med läs – och skrivsvårigheter och dyslexi.

På högskolenivå fungerar omhändertagandet av dessa elever bättre och bättre, med väl utarbetade rutiner för handledning, kompensatoriska hjälpmedel och anpassning av studierna. Gymnasiet är idag det led där elever med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi löper stor risk att inte kunna tillgodogöra sig undervisningen optimalt. Kraven upplevs som att för stora och man orkar inte fullfölja sin utbildning.

FÖRSLAG PÅ SCREENINGMATERIAL

Ålder	Undersökningsområde	Screeningmaterial
<i>0-5 år</i>	Språklig utveckling	BVC, kartläggning
<i>Förskoleklass</i>	Fonologisk medvetenhet	Lyssna på ordet Fonolek Checklista – Förskoleklass
	Förberedande, grundläggande och fortsatt läs – och skrivträning	27 Glada Kliv
<i>År 1</i>	Allmän L&S-nivå	DLS år 1 och 2 (läslust, läsning, skrivning) IL-basis, grupp-prov
	Fonem/grafem	Kan ljudet på bokstaven
<i>År 2</i>	Läsförståelse	Vilken bild är rätt?
	Ordigenkänning/ avkodningsförmåga	Läskedjor – Bokstavskedjor/ Ordkedjor
	Allmän L&S-nivå	DLS år 2 (läsförståelse, ljudanalys, ordförståelse, stavning)
<i>År 3</i>	Allmän L&S-nivå	DLS år 3 (se ovan)
<i>År 4 -6</i>	Allmän L&S-nivå	Nya DLS år 4-6 (läsförståelse, läshastighet, ordförståelse, stavning)
	Stavning	Stavning M, år 4, 5, 6
	Morfemisk läsning	Morfolek, år 4 – 8
	Ordigenkänning/ avkodningsförmåga	Läskedjor (teckenkedjor, ordkedjor, meningskedjor)
	Fonologisk och ortografisk ordavkodningsförmåga	Ordavkodning, år 4 - 9

År 5		Nationella prov
År 7 -9	Allmän L&S-nivå	DLS 7-9 samt år 1 i gymnasiet
	Ordigenkänning/ avkodningsförmåga	Läskedjor (teckenkedjor, ordkedjor, meningskedjor)
	Morfologiskt test, Ordavkodningsstrategier	Djurtestet, år 7-9 (även för gymnasiet)
År 9		Nationella prov
Gy år 1 – 3	Allmän L&S-nivå	LS – Reviderad (läsförmåga, läsförståelse, läshastighet, ordförståelse, stavning)
	Allmän L&S-nivå	(Klassdiagnoser i läsning och skrivning för år 7- 9 och gymnasium)
		DUVAN screeninginstrument som identifierar personer i riskzonen för dyslexi (ungdomar och vuxna)

Sammanställning av föreslaget kartläggningsmaterial

- *27 Glada Kliv*, I. Hemmingsson
- *Djurtestet*, M. Herrström, Ordfabriken
- *DLS för skolår 7 – 9 och år 1 i gymnasiet*, B. Järpsten, Psykologiförlaget
- *DLS, Diagnostiskt läs – och skrivprov för klasserna 4 – 6*, B. Järpsten & K. Taube, Psykologiförlaget
- *DLS, Diagnostiskt läs – och skrivprov för skolår 2 och 3*, B. Järpsten, Psykologiförlaget
- *DLS, Diagnostiskt läs- och skrivtest för skolår 1 och 2*, B. Järpsten, Psykologiförlaget
- *Duvan, dyslexiscreening för ungdomar och vuxna*, I. Lundberg & U. Wolff, Psykologiförlaget
- *Fonolek*, I. Hemmingsson & Å. Olofsson, Läspedagogiskt Centrum, Östersunds kommun, 831 82 Östersund
- *IL-basis*, Jörgen Frost & Jörgen Chr. Nielsen, Psykologiförlaget
- *LS-Reviderad*, M-G Johansson, Psykologiförlaget
- *Lyssna på orden*, I. Lundberg & I. Häggström
- *Läskedjor*, C. Jacobson, Psykologiförlaget
- *Morfolek, år 4- 8*, I. Hemmingsson, Läspedagogiskt Centrum, Östersund
- *Nationella prov år 5 och 9*, Skolverket
- *Ordavkodning, år 4 – 9*, Å. Olofsson, Läspedagogiskt Centrum, Östersund
- *Stavning M*, S.Rockberg, M-G Johansson, Läspedagogiskt Centrum, Östersund
- *Vilken bild är rätt?* Natur och Kultur

**FÖRSLAG TILL INDIVIDUELL
 UPPFÖLJNING/KARTLÄGGNING**

(OBS! Kräver att utredaren är väl insatt i testmetodik)

Ålder	Material	Beskrivning
<i>Förskolan</i>	KoPS	Datorbaserad metod, testarfonologisk medvetenhet, förmåga att urskilja ljud, visuella-, auditiva- och verbala närminnet (4-8 år)
	B.A.S.	Bedömning av språk, Astrid Frylmark (5½ - 6 år)
<i>År 1</i>	IL- basis	Individuella diagnoser, hörförståelse, förförståelse, avkodning, lässtrategier, semantisk och syntaktisk medvetenhet, stavning
	ITPA	Illinois Test of Psycholinguistic Abilities. Test av psykolingvistisk utveckling (kräver utbildning i testmetodiken)
	UMESOL	Testar fonologisk medvetenhet, självbild, läsning och skrivning
<i>År 2</i>	IL-basis	Individuella diagnoser
	Läskedjor	Avkodning/ordigenkänning (år 2 till gymnasiet)
	UMESOL	(se ovan)
	PROVIA	Fonologisk medvetenhet, avkodning, stavning, läsförståelse, arbetsminne och sekvensminne auditivt och visuellt. Utifrån testresultatet skapas färdiga övningsarkiv i Lexia som är anpassade till elevens färdighet och ålder (upp till år 9)
	IL-basis	(se ovan)

År 3	IL-basis	(se ovan)
	UMESOL	(se ovan)
År 4-6	DSLMS (år 4-6)	Läsning, tal och språk, skrivning, stavning
	Igelkotten	Läsförståelse, läshastighet (S. Madison)
År 7-9	Djurtestet	Morfologi, avkodningsstrategier
	Avläsning 23 ord	Minnesförmåga, auditiv förmåga visuell identifikation

Sammanställning av föreslaget kartläggningsmaterial

- *Avläsning, 23 ord*, S. Madison, Madison, Lund
B. Järpsten, E. Stadler
- *B.A.S (Bedömning av språk)*, Ordaf 2002, A.Frylmark, Härnösand
- *Djurtestet*, M. Herrström, Ordfabriken
- *DSLMS (Diagnostiska läs – och skrivmaterial för mellanstadiet)*, L-M Björkquist,
- *Igelkotten*, S. Madison, Madison, Lund
- *IL – basis*, Jörgen Frost & Jörgen Chr. Nielsen, Psykologiförlaget
- *ITPA (Illinois Test of Psycholinguistic Abilities)*, Psykologiförlaget
- *KoPS (Kognitivt Profileringsystem)*, Elevdata i Malmö AB
- *Läskedjor*, C. Jacobson, Psykologiförlaget
- *Provia*, Stiftelsen Stora Sköndal/Elevdata i Malmö AB
- *UMESOL*, K. Taube, M. Tornéus, I. Lundberg, Psykologiförlaget

CHECKLISTA – FÖRSKOLEKLASS

- Fokus på fonologisk medvetenhet -

Elev: ..... **Grupp:** .....

Pedagog: ..... **Datum:** .....

- Klarar att säga några ramsor
- Kan urskilja rim
- Kan hitta på egna rim
- Kan bokstävernans namn. Notera vilka: .....
- Kan fonem/grafem
- Kan lyssna ut initial ljudet i ordet
- Klarar "segmentering"
- Klarar fonemsegmentering (b-i-l, s-o-l)
- Klarar syntes (hör vilket ord det blir när man säger ett ljud i taget)
- Kan skriva sitt namn
- Kan skriva ord
- Kan återberätta en saga/berättelse
- Tycker om att lyssna till högläsning sagor/berättelser
- KoPS, resultat: .....
- Lyssna på orden, resultat: .....
- Fonolek

Övrigt: .....
.....

ATT FORMULERA ETT ÅTGÄRDSPROGRAM...

...lite att tänka på!

Åtgärdsprogrammet ska alltid utarbetas
tillsammans med vårdnadshavare, elev och pedagoger

Utgå alltid ifrån elevens starka sidor

Gör målen rimliga och möjliga att uppnå

Skilj på mål och åtgärd

Använd enkla och tydliga formuleringar

Sätt alltid upp en tid för utvärdering

ÅTGÄRDSPROGRAM **- ett arbetsverktyg-**

Åtgärdsprogrammet är ett arbetsverktyg som ska vara till hjälp för elevens utveckling i skolarbetet.

”Om det genom uppgifter från skolans personal, elev, dennes vårdnadshavare eller på något annat sätt har framkommit att eleven behöver särskilda stödåtgärder, skall rektor se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta vid utarbetandet av programmet”

Grundskoleförordningen (Grf kap 5)

Åtgärdsansvarig person utses i samband med att ett åtgärdsprogram upprättas.

Denna person har till uppgift att:

- Dokumentera alla beslut om åtgärder.
- Ansvara för att alla berörda tar del av åtgärdsprogrammet.
- Kontinuerligt följa upp hur åtgärderna genomförs.
- Kontinuerligt hålla kontakt med alla berörda.

Åtgärdsansvarig har därmed det övergripande ansvaret för åtgärdsprogrammet, medan ansvaret för olika delar kan ligga på flera personer.

Mål

Det är viktigt att konkret beskriva vad som ska göras. Skriv exakt vad som ska göras och av vem samt vilken metod ska användas (t.ex. vilken typ av stavningsträning)? Ska även social samvaro övas? Beskriv även hur/hur ofta/var?

Utvärdering

- Var målen väl valda?
- Var det bra förslag till åtgärder?
- Var det en bra ansvarsfördelning?
- Var tidsplanen rimlig?
- Hur går vi vidare?

Kriterier

- Hur avgör vi uppnått målen?
- Hur tänker vi följa upp åtgärderna?

Rektors roll

- Ska vara väl förtrogen med innehållet i åtgärdsprogrammet.
- Har ansvar för hela undervisningen och budgetansvar gentemot sina uppdragsgivare.

ÅTGÄRDSPROGRAM

Datum: .....

Närvarande: .....

.....

Åtgärdsansvarig: ..... Tel: .....

Elev: ..... Personnr: .....

Skola: ..... År: .....

Vårdnadshavare: .....

Telefon Hem: ..... Arb: .....

Vårdnadshavare: .....

Telefon Hem: ..... Arb: .....

Mentor/handledare: ..... Tel: .....

Nuläge (framsteg/utveckling):

Bakgrund (tidigare åtgärder/stödbehov/utredningar):

Elevens syn på sin situation:

Vårdnadshavares syn på elevens situation:

Skolans/pedagogens syn på elevens situation:

Elevens starka sidor:

Allmänna åtgärder/behov av stöd:

Mål:

Delmål:

Konkreta åtgärder:

Elevens ansvar:

Vårdnadshavares ansvar:

Skolans/pedagogens ansvar:

Datum: .....

Elev: ..... Pedagog: .....

Pedagog: ..... Pedagog: .....

Vårdn.hav: ..... Vårdn.hav: .....

Åtgärdsansvarig: .....

Datum för utvärdering: ..... Plats: ..... Tid: .....

Rektor har tagit del av ovanstående

Datum: .....

Rektors namnteckning: .....

UTVÄRDERING AV ÅTGÄRDSPROGRAM

Elev: ..... Datum: .....

Närvarande: .....

.....

.....

Vilka delmål/mål har uppfyllts?:

Vilka delmål/mål har inte uppfyllts? Orsak?:

NYA/FORTSATTA ÅTGÄRDER

Mål:

Delmål:

Konkreta åtgärder:

Elevens ansvar:

Vårdnadshavares ansvar:

Skolans/pedagogens ansvar:

Datum: .....

Elev: ..... Pedagog: .....

Pedagog: ..... Pedagog: .....

Vårdn.hav: ..... Vårdn.hav: .....

Åtgärdsansvarig: .....

Datum för utvärdering: ..... Plats: ..... Tid: .....

Rektor har tagit del av ovanstående

Datum: .....

Rektors namnteckning: .....